

F R E D N I N G S V Æ R D I E R

DEN TIDLIGERE KLOKKERBOLIG

RINGSTED KOMMUNE

Besigtigelsesdato:
 Besigtiget af:
 Journalnummer:

11.01.2012
 Mia Kroer Ræbild
 2011-7.82.07/329-0001

Kommune:
 Adresse:

Ringsted Kommune
 Valsømaglevej 134, 4174 Jystrup
 Midtsj.

Betegnelse:
 Fredningsår:
 Omfang:

Den tidligere Klokkerbolig
 1971
*Den trelængede bindingsværksgård
 (beg. af 1700-tallet).*

BYGNINGSBESKRIVELSE

Den tidligere Klokkerbolig er beliggende umiddelbart sydøst for Valsøllille Kirke og kirkegård, og er omgivet af marker og enge i det let skrånende terræn ned mod Valsøllille Sø.

Den tidligere klokkerbolig består af tre, fritliggende længer i hesteskoformation omkring en pigstensbelagt gårdsplads. Stuehuset ligger mod syd og er ti fag langt med en etfags lude på havesiden, mens udhuslængen mod vest og staldlængen mod øst hver er fem fag lange. Længerne er alle af overkalket egebindingsværk, der står på syldsten og har gennemstukne bjælkeender, og de har heltage af strå med mønning og kragetræer samt bræddebeklædte gavltrekanter med vandrette vandbrædder. I stuehusets rygning ses to traditionelle skorstenspiber, mens der i udhuset kun er en enkelt. De ældre vinduer er smårudede. Stuehusets hoveddør og døren i udhuslængen er begge tofløjede fyldingsdøre, hvor døren i stuehuset er fremhævet af en profileret dørørramning. I stuehusets østgavl og i havesiden sidder nyere, smårudede havedøre. Vinduer og havedøre er hvidmalede, mens hoveddørene er malet mørkegrønne. Staldlængen har ældre revledøre og en revleport, alle med ældre beslag og fremstår dels sorte, dels afskallede.

I stuehusets indre er store dele af den oprindelige ruminddeling med mange mindre rum og ildsteder bevaret. Det indre præges af ældre og traditionelle overflader, herunder ølandsfliser, bræddegulve, bræddebeklædte ydervægge og uisolerede ydervægge med synligt bindingsværk samt fritliggende bjælkelag med loftsbrædder. Tillige er der bevaret ældre bygningsdetaljer, herunder revle- og fyldingsdøre, gerichter og greb.

Udhuset har bevaret sin oprindelige ruminddeling med ildsted og gruekedel. Der ligger teglklinker på gulvet, væggene af bindingsværk er kalket over stok og sten, ligesom loftets fritliggende bjælkelag med brædder. Der er to fyldingsdøre.

Udhuslængen mod vest med kirken i baggrunden.

Stuehuset mod syd.

Staldlængen har ligeledes bevaret sin oprindelige ruminddeling med vognport, og plads til husdyr samt høløft. Gulvet udgøres af knoldebrolægning, og vægge af bindingsværk er overkalkede ligesom loftets fritliggende bjælkelag med brædder.

— BYGNINGSHISTORIE

Den trelængede bindingsværksgård blev formentlig opført i begyndelsen af 1700-tallet, og har igennem tiden været anvendt som aftægtsbolig for præsteenker, der fik tildelt gården som enkesæde, samt bolig for kirkens klokker og graver. Skjoldenæsholm har tillige anvendt Den Tidligere Klokkerbolig som jagthytte. I dag er den indrettet til privat beboelse.

Gården kaldes også Valsøllille Præstegård. Præst og degn tog ofte turen over Valsøllille Sø i robåd, når de skulle fra Valsøllille sogn til Jystrup sogn. Men siden 1698 har præsten altid boet i hovedsognet Jystrup, hvilket betyder at præstegården i Valsøllille må have været en anden bygning eventuelt med samme beliggenhed.

Endvidere har maleren Eckersberg anvendt gården som motiv på en akvarel fra midten af 1800-tallet, hvor han har gengivet Danmarks, på daværende tidspunkt, største indlandssø – Valsøllille Sø. Den Gamle Klokkerbolig er således en repræsentant for en af landsbyens få tilbageværende, gamle gårde.

— KILDER

Vestsjællandsgennemgangen, Planstyrelsen, 1991, konsulent Hanne Raabyemagle.

<http://historienshus.ringsted.dk/lex/basesog/vis.asp?id=187>

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Den miljømæssige værdi ved Den Tidligere Klokkerbolig knytter sig til den trelængede gårds helstøbte fremtræden omkring det pigstensbelagte gårdtrum. Belægningen understreger gårdens beliggenhed på det skrånende terræn, idet pigstenene er lagt med ”indbyggede” vandrender, hvorved der fremkommer et stjerneformet mønster.

Hertil kommer placeringen i udkanten af landsbyen, hvor haven som støder op til de omkringliggende marker og udsigten over Valsøllille Sø begge understreger gårdens idylliske beliggenhed. Endvidere kommer, at Den Tidligere Klokkerbolig sammen med Valsøllille Kirke udgør et velbevaret kulturmiljø, hvor de visuelle og fysiske relationer mellem kirken og gården er intakte.

Staldlængen mod øst.

Pigstensbelægningen er udført med vandrender, som giver gårdspladsens belægning et nærmest stjerneformet mønster.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Den Tidligere Klokkerboligs kulturhistoriske værdi knytter sig i det ydre til gårdens størrelse med stuehus og to mindre længer med udhus- og staldfunktioner, som bevidner at der her er tale om en mindre gård, nærmere betegnet et husmandsbrug. I 1700-tallet og 1800-tallet var husmandsbrugene så små, at en familie ikke kunne leve af det lille landbrug, og de fleste husmænd tog derfor arbejde som daglejere. Nogle var landarbejdere, andre fiskere eller håndværkere. Klokkeren i Valsølle har sandsynligvis også været husmand, og han drev et lille landbrug ved siden af gerningen som klokker. I det ydre fremtræder gårdens historiske funktioner intakte, idet stuehuset med de taktfaste vinduesåbninger, hoveddørens omramning og de to skorstenspiber tydeligt adskiller sig fra stald- og udhuslængen med deres færre åbninger samt staldens portfløje, dør- og lugeåbninger, der aftegner dens funktion.

Endvidere knytter gårdens kulturhistoriske værdi sig til, at længerne repræsenterer en traditionel byggeskik med en smal hovedform, træbeklædte gavltrekanter med vandbrædder, lude, få vindues- og døråbninger samt ubrudte stråtage med mønning og kragetræer. Hertil kommer at der er gennemstukne bjælkeender samt at stolperne flere steder står direkte på syldstenene. Tillige kommer gårdens egnskarakteristiske træk med overkalket og ”magert” bindingsværk med stor stolpeafstand, som var traditionen på de jævne, sjællandske gårde.

I det indre knytter den kulturhistoriske værdi sig til stuehusets i store træk bevarede ældre ruminddeling, til de to ildsteder, hvori der er spor efter de mange forskellige åbninger som ildstederne har haft gennem tiden til bageovn, støbejernskomfur, bilæggerovn etc. – ildstedets udviklingshistorie så at sige. Hertil kommer de ældre bygningsdele som revle- og fyldingsdøre, gerichter og greb, der vidner om bygningens alder.

I udhus- og staldlængen knytter den kulturhistoriske værdi sig til deres oprindelige planløsninger med især staldlængens simple inddeling med vognport og plads til en ko og et par svin samt den indvendige knoldebrolægning. Hertil kommer den traditionelle materialeholdning, og de bevarede bygningsdetaljer, herunder fyldingsdøre, ildsted og gruekedel, som vidner om det tidligere vaskerum.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

Arkitektonisk fremtræder Den Tidligere Klokkerbolig som et velbevaret og meget homogent anlæg. Det hvidkalkede bindingsværk med hvide vinduer, mørke hoveddøre og ubrudte tagflader samler bygningerne visuelt og giver den traditionelle arkitektur et formfuldendt og ensartet udtryk, hvilket pigstensbelægningen i høj grad er med til at understrege.

I det indre knytter den arkitektoniske værdi sig til den gennemførte traditionelle materialeanvendelse og til de bevarede oprindelige overflader, herunder særligt takten af loftsbjælker samt inder- og ydervæggens originale fremtræden i overkalket bindingsværk, som et enkelt sted i stuehuset er dækket af traditionelle halvpaneler. Hertil kommer overfladernes tekstur, hvor især stuehusets blå limfarve i stuen mod syd og badeværelsesdørens mange lag blå maling understreger gårdens historiske stemning.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

I Den Tidligere Klokkerboligs ydre knytter de bærende fredningsværdier sig til de enkle og traditionelle bygningsvolumener med taktfast, overkalket og ”magert” bindingsværk, stor stolpeafstand, gennemstukne bjælkeender, træbeklædte gavltrekanter, vandbrædder, lude, skorstenspiber samt ubrudte stråtage med mønning og kragetræer. Hertil kommer de ældre vinduer, døre, luger og portfløje samt den traditionelle materialeholdning.

I længernes indre knytter de bærende fredningsværdier sig til de i store træk oprindelige planløsninger, herunder i særdeleshed staldlængens inddeling med vognport og staldfunktion. Hertil kommer den traditionelle fremtræden med fritliggende bjælkelag og loftsbrædder samt stuehusets ølandsfliser, bræddegulve, halvpaneler, fyldings- og revledøre, gerichter, greb og ildsteder samt staldlængens knoldebrolægning og udhuslængens ildsted og gruekedel. Endelig kommer den traditionelle materialeholdning.

— ANBEFALINGER

I det ydre anbefales det, at ludens interimistiske aflukke fjernes, og at det undersøges, hvorvidt østsiden oprindeligt var tilmuret (med åbning inde fra huset) eller om hullet kan erstattes af en revledør.

Endvidere anbefales det, at den nyere havedør i gavlen mod øst fjernes og i stedet erstattes af et vindue, samt at den nyere havedør mod syd erstattes af en traditionel revledør idet disse løsninger i

højere grad er i overensstemmelse med stuehusets oprindelige udtryk.

I det indre anbefales det, at den langsgående hovedskillevæg retableres, både i køkkenet, men i særdeleshed mod øst, hvor det opståede vinkelrum er meget fremmed for bygningens traditionelle fremtræden.

Endvidere anbefales det, at feltet med marmorfliser i køkkenets ellers traditionelle ølandsflisegulv fjernes.

Endelig anbefales det, at hullet i stuehusets østre ildsted retableres samt at det vestre ildsteds oprindelige fremtræden undersøges, således at ildstedet atter kan få et traditionelt udseende.

— FOR